

ARHEOLOŠKI MUZEJ NARONA

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.3. Darovanje

U ožujku 2011. Arheološkom muzeju Narona je darovan jedan poklopac amfore, 1 ulomak rimskog prstena s kamenom i jedan brončani rimski novčić. Nalaze je 2010. godine pronašao Dragan Suton pok. Filipa na zemlji Mira Matića kod Erešovih bara.

1.7. Ostalo

Tijekom travnja 2011. djelatnici Arheološkog muzeja Narona (Hrvoje Manenica i Toni Glučina) obišli su lokalitete na kojima su prilikom čišćenja kanala otkriveni arheološki nalazi u blizini mjesta Vid i Vlake kod Opuzena, te proveli kartiranje i GPS označavanje lokaliteta. Nadalje, organiziran je prijevoz poklopca rimskog sarkofaga sa lokaliteta Luke u Vidu, iskopanog prije petnaest godina prilikom čišćenja kanala, te smještaj poklopca u čuvaonicu Arheološkog muzeja Narona.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

Tijekom godine redovno su kontrolirani mikroklimatski uvjeti u izložbenom postavu, te u muzejskoj čuvaonici.

Tijekom godine u više navrata su očišćeni od vegetacije arheološki lokaliteti: bazilika u Erešovim barama i južni bedem, osim toga redovito se održavaju i lokaliteti sv. Vid, te gradski bedemi.

2.3. Restauracija

Kip cara Augusta – Skulptura br. 13 (in. oznake 2264c) vraćen je iz Hrvatskog restauratorskog zavoda u Splitu, gdje je bio radi izrade plastične replike.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga

Tijekom 2011. godine računalno je inventarizirano 95 predmeta iz fundusa Arheološkog muzeja Narona, u bazi M++.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Tijekom 2011. godine prikupljena su 105 naslova za potrebe knjižnice: 39 razmjenom, 60 darovanjem i 6 kupovinom.

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

- Arheološka obrada pokretnih arheoloških nalaza s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) i Forum u Naroni (2011. godina)

Pokretni nalazi s lokaliteta Gornje Njive (Akropola) i Forum prikupljeni su u kampanjama koje su periodički provođene u razdoblju od 1996. do 1999. godine pod vodstvom prof. dr. Emilija Marina, tadašnjeg ravnatelja Arheološkog muzeja u Splitu, a sada su pohranjeni u prostoru čuvaonice Arheološkog muzeja Narona.

Nakon što je arheološkom obradom nalaza s lokaliteta Gornje Njive tijekom 2010. godine za inventarizaciju u muzejskom programu M++ izdvojeno **876** keramičkih predmeta, nastavilo se s arheološkom obradom preostalih keramičkih nalaza, te koštanih i kamenih predmeta s tog lokaliteta. Uz to se započelo i s radom na obradi nalaza s lokaliteta Forum. Kao i prethodne godine obrada se odvijala tijekom 4 mjeseca, od čega su tri mjeseca provedena u neposrednom radu s materijalom u vremenskom razdoblju od 23. 03. do 20. 07. 2011. godine (s prekidima). Uz voditeljicu stručne obrade nalaza Miroslavu Topić, tijekom odvajanja nalaza prema materijalu izradbe i razvrstavanju nalaza prema formama, sudjelovao je i Toni Glučina, kustos Arheološkog muzeja Narona, koji je izradio i fotodokumentaciju svih predmeta određenih za inventarizaciju.

Pritom je primijenjena već usvojena metodologija koja podrazumijeva razvrstavanje nalaza prema formama/tipovima i spajanje pripadajućih dijelova pojedinih predmeta.

Nalazi su grupirani u tri skupine koje obuhvaćaju:

- 1) nalaze predviđene za inventarizaciju u muzejskom programu M++
- 2) nalaze koji će predstavljati studijski materijal
- 3) građu predviđenu za otpis

Podaci o položaju nalaza, broju ulomaka, broju i vrsti posuda odnosno drugih predmeta upisani su u radne formulare, te predstavljaju temeljnu bazu podataka za analitičku obradu nalaza koja će u sljedećoj fazi obuhvatiti katalogizaciju nalaza i pripremu za publiciranje.

I. AKROPOLA (GORNJE NJIVE)

Nakon datiranja nalaza prve skupine s lokaliteta Gornje Njive predviđeno je da se u muzejskom programu M++ unesu podaci za još **900** predmeta s tog lokaliteta, a što je razvidno iz priloženih tablica.

Keramički nalazi 873 komada

Koštani nalazi 8 komada

Kameni predmeti 19 komada

II. FORUM

Arheološki nalazi s lokaliteta Forum su poput nalaza s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) bili pohranjeni u čuvaonici Arheološkog muzeja Narona u drvenim gajbama i PVC vrećicama. I u ovom slučaju je registriran iznimno velik broj ulomaka keramike koji su bili pomiješani s fragmentima antičkog stakla, metalnim, koštanim i kamenim predmetima, fragmentima žbuke s ostacima oslika, kockicama mozaika te ostacima životinjskih kostiju, školjki i puževa. Brojnošću se osobito izdvajaju ulomci amfora i poklopci amfora.

Nakon odvajanja nalaza keramički materijal je opran i očišćen od naslaga zemlje i gareži, a fragmenti su prije spajanja pripadajućih dijelova razvrstani prema mjestu nalaza. Naime, ti ulomci su pronalazeni unutar triju prostornih cjelina, a to su:

1. prostorija s apsidom (kurija), sjeverno od Augusteuma
2. prostor negdašnje Plećaševe konobe, južno od Augusteuma
3. središnji dio foruma koji je tijekom istraživanja bio podijeljen na kvadrante obilježene brojevima I-IX i XI.

Izdvojeno je i kvantificirano **498** različitih predmeta (**471** keramičkih, **17** koštanih i **10** predmeta izrađenih od kamena. Ti predmeti su upisani u evidencijske liste, a nakon datiranja se mogu inventarizirati u muzejskom programu M++. Zbog iznimno velike količine amfora i poklopaca amfora, slijedeće bi godine bilo potrebno nastaviti rad na tom materijalu. S obzirom na evidentnu količinu te vrste nalaza predviđamo taj posao završiti u vremenskom trajanju od mjesec i pol dana. U tom razdoblju bi se također obavio uvid u brojne ostatke fresko oslika, kako s lokaliteta Forum tako i s Akropole, te bi pojedini ulomci bili izdvojeni za daljnju arheološku, ali i konzervatorsko-restauratorsku obradu.

Brojnost i raznovrsnost nalaza s lokaliteta Forum donekle smo predočili priloženom fotodokumentacijom, a tabelarno je prikazan broj predmeta određenih za inventarizaciju koji su svrstani prema materijalu izradbe i mjestu nalaza.

Prostorija s apsidom (?Kurijska) (keramički nalazi) 60 komada

Prostor Plećaševe konobe (keramički nalazi) 88 komada

Prostor Foruma podijeljen na kvadrante (keramički nalazi) 323 komada

Prostorija s apsidom (?Kurijska) (kameni predmeti) 2 komada

Prostor Plećaševe konobe (kameni predmeti) 1 komad

Prostor Foruma podijeljen na kvadrante (koštani nalazi) 17 komada

Prostor Foruma podijeljen na kvadrante (kameni predmeti) 7 komada

Uvidom u numizmatičke nalaze ustanovili smo da je na lokalitetu Akropola (Gornje Njive) pronađeno **50** komada, a na lokalitetu Forum **124** komada novca, što je ukupno **174** komada.

Novci su izrađeni od različitih materijala (bronca, srebro), a također se uočava i različit stupanj njihove sačuvanosti. Jedan dio tih nalaza je očišćen i konzerviran, dok je primjerice za cca 79 komada potrebno primjeniti postupke čišćenja i konzervacije. Ti nalazi zahtijevaju stručnu numizmatičku obradu i konzervatorski tretman uz primjerenu dokumentaciju.

Na metalnim ukrasnim i uporabnim predmetima potrebno je žurno provesti konzervatorsku i restauratorsku obradu, kako bi se zaštitili od daljnjeg propadanja i kako bi uopće mogli biti arheološki obrađeni. To osobito vrijedi za predmete izrađene od željeza koji su u većoj mjeri zahvaćeni korozijom.

Keramički ulomci su tijekom rada spajani pomoću papirne ljepljive trake kako bi se lakše izdiferencirali pojedini predmeti. Nju je potrebno ukloniti da se vremenom ne stvore tragovi na stijenci predmeta i umjesto takvim načinom spajanja ulomke je potrebno zalijepiti lijepilom na bazi vodene disperzije PVC-a (Drvofix). Na nekim predmetima je dovoljno

primjeniti samo konzervatorski tretman, a neke je potrebno djelomice ili u potpunosti rekonstruirati.

Ulomci staklenih predmeta s oba navedena lokaliteta su u znatnoj mjeri zahvaćeni irizacijom i mjestimice prekriveni kalcitnim naslagama. Stoga je na njima potrebno provesti konzervatorske metode čišćenja i spajanja, ali i rekonstrukcije pojedinih predmeta. Nakon toga može uslijediti i arheološka obrada nalaza koja uključuje tipološko kronološku analizu.

Kako bi se u potpunosti obavila obrada navedenih nalaza potrebno je tijekom 2012. godine osigurati izradbu cjelokupne tehničke dokumentacije te kako je već navedeno obaviti preventivnu zaštitu i rekonstrukciju pojedinih nalaza. Uz to je poželjno izvršiti i kemijske analize odabranih uzoraka.

Sustavnom arheološkom obradom nalaza pronađenih na lokalitetima Narona / Akropola (Gornje Njive) i Narona / Forum, obavile bi se sve potrebne radnje koje bi omogućile ne samo inventarizaciju arheološke građe već bi prethodile i objavljivanju iste u okviru stručne publikacije. Konzervatorska i restauratorska obrada pojedinih primjeraka važna je s aspekta njihove zaštite ali i prezentacije kako u okviru izložbenih aktivnosti tako i u stalnom postavu Arheološkog muzeja Narona.

Nalazi s navedenih lokaliteta kronološki se mogu pratiti unutar vremenskog okvira postavljenog u rasponu od početka 3. st. pr. Kr. do kraja 6. st. posl. Kr. U usporedbi s nalazima pronađenim na prostoru Augusteuma zapaža se znatno veći udio nalaza koje je moguće datirati u helenističko odnosno rimsko republikansko razdoblje.

Kako je inventarizacija muzejske građe jedan od prioriteta muzejske djelatnosti, cjelokupna obrada nalaza s navedenih lokaliteta je u ovoj fazi usmjerena prema tom cilju. Možemo zaključno navesti da je osim 876 predmeta s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) koji su izdvojeni za inventarizaciju tijekom obrade nalaza 2010. godine, za vrijeme rada na arheološkom materijalu 2011. godine izdvojeno je još **900** predmeta s istog lokaliteta, te **498** predmeta s lokaliteta Forum. U ukupnom zbroju, 2011. godine je za inventarizaciju određeno **1 398** nalaza.

Izvješće sastavila: Miroslava Topić, voditeljica stručne obrade pokretnih nalaza s lokaliteta Narona / Akropola (Gornje Njive) i Narona / Forum.

6.6. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

- 2. kongres hrvatskih muzealaca "Muzeji i arhitektura u Hrvatskoj", Zagreb

(Hrvatska), 19. - 21. listopada 2011., Hrvoje Manenica (sa izlaganjem "Arheološki muzej Narona", Toni Glučina (bez izlaganja)

- II. međunarodni arheološki kolokvij "Rimske keramičarske i staklarske radionice, proizvodnja i trgovina na jadranskom prostoru." Tema kolokvija: Eksperimentalna arheologija. Crikvenica (Hrvatska), 28. – 29. listopada 2011., Toni Glučina (bez izlaganja)

6.8. Stručno usavršavanje

- prosinac 2011., Radionica / seminar na temu obrade podataka u bazama sekundarne dokumentacije (S++). (Toni Glučina, Ivan Volarević)

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

Tijekom 2011. godine Arheološki muzej Narona ugostio je dvije izložbe:

- izložba Antičko staklo: Restauracija Muzeja antičkog stakla izložena je u Arheološkom muzeju Narona od 08. 07. - 08. 08. 2011. Prilikom otvorenja izložbe održana su dva predavanja. Dr. sc. Ivo Fadić, održao je predavanje o Muzeju antičkog stakla u Zadru, a autor izložbe, Šime Perović uz prezentaciju održao je zanimljivo predavanje o fazama restauracije stakla, od njegovog pronalaska do konačne prezentacije u muzejskom postavu.
- u Arheološkom muzeju Narona izložena je Antička zbirka Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika iz Splita od 30. 08. - 30. 12. 2011.

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.2. Audiovizualna građa

- DVD - Arheološki muzej Narona, ISBN: 978-953-57084-0-7

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

Tijekom 2011. godine održano je ukupno 99 vodstava. Od toga 74 vodstva za grupe učenika/studenata, 19 vodstava za grupe odraslih te 6 specijalnih vodstava.

11.3. Radionice i igraonice

U listopadu 2011. na terasi Arheološkog muzeja Narona održana je sedmodnevna kiparska radionica, koja se održala kao dio projekta Art Network. Projekt vode: Ana Gizdić iz Solina, Nikola Faller iz Osijeka, Dejan Kljun iz Rijeke i Marija Sršen iz Blaca. Radionica je imala za cilj oblikovati kulturni identitet ovog kraja koji će biti predstavljen i na drugim izložbama na razini Hrvatske. Art Network kao udruženje okuplja međunarodne radionice u Solinu (Art Workshop Salona), Lugu u Baranji (Land art festival SLAMA), Rijeci (International Art Workshop Tarsa) i Zagrebu (International Art camp Trstenik). Osim umjetnika na radionici su sudjelovala i djeca iz Vida koja su u kamenu i glini izrađivala predmete po zadanoj temi - Ptice. Posljednjeg dana radionice otvorena je izložba svih djela te je izveden performans na kojem je Nikola Faller (Land art festival SLAMA) zapalio slamnatu skulpturu feniksa, aludirajući na nepotrebno spaljivanje močvara u neretvanskoj dolini.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

12.1. Press

- Slobodna Dalmacija – članak o Noći muzeja u Arheološkom muzeju Narona te sudjelovanju na kreativnoj radionici izrade keramičkog posuđa
- Dubrovački vjesnik – članak o Noći muzeja u Arheološkom muzeju Narona
- Slobodna Dalmacija - članak o statui carice Livije te njejoj glavi koja se nalazi u Oxfordu
- Metkovski vjesnik - članak o posjetu učenika OŠ Stjepana Radića iz Metkovića koji su osmislili projekt *Narona*
- Metkovski vjesnik - članak o snimanju u Arheološkom muzeju Narona prilikom izrade virtualnog prikaza muzeja
- Metkovski vjesnik - članak o otvorenju izložbe *Antičko staklo – restauracija* autora Šime Perovića, Muzej antičkog stakla
- Zadarski list - članak o otvorenju izložbe *Antičko staklo – restauracija* autora Šime Perovića, Muzej antičkog stakla
- Metkovski vjesnik - članak o manifestaciji *Rimska noć u Naroni`11*
- Metkovski vjesnik - članak o otvorenju izložbe *Antička zbirka*, Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika, Split

- Metkovski vjesnik - članak o posjetu Arheološkom muzeju Naronu američke novinarku Ashley Colburn, dobitnice nagrade za film *Take Off Croatia*
- Metkovski vjesnik - članak o kiparskoj radionici pod nazivom *Narona*
- Slobodna Dalmacija - članak o izložbi radova sa kiparske radionice *Narona*

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

- Sudjelovanje na lokalnim (Narona, Delta) regionalnim (Split, Dubrovnik) te državnim (Otvoreni, Narodni, HR 1, HR 2) radio postajama u emisijama vezanim za najavu programa i promociju manifestacija: Noć muzeja, Međunarodni dan muzeja, Rimska noć u Naroni
- Razgovor za radio Herceg Bosne u emisiji *Turistička razglednica* urednice Vesne Hvalaček, razgovarala Ana Taslak
- Razgovor za radio Dubrovnik u emisiji urednice Adriane Tomašić, razgovarali ravnatelj Hrvoje Manenica i kustos Toni Glučina
- Hrvatska radio televizija, prvi program, emitirana emisija o Arheološkom muzeju Naronu, u sklopu emisije o kulturi
- HRT 2 - emisija *Kulturna baština*, emitiran prilog o Arheološkom muzeju Naronu
- RAI - Talijanska televizija - emitiran prilog o Muzeju u sklopu emisije o dolini Neretve
- NDR- Njemačka televizija- prilog o Arheološkom muzeju Naronu
- Emisija *Na rubu znanosti*, urednika Krešimira Mišaka, emitiran prilog o Arheološkom muzeju Naronu

12.5. Koncerti i priredbe

U suradnji sa stanovnicima mjesta Vid održala se manifestacija pod nazivom „Rimska noć u Naroni“, na kojoj se prezentirao život, obrti, odjeća i svakodnevnica antičkog grada Narone. Na prostoru ispred muzeja, nekadašnjem Forumu održana je i kazališna predstava, prezentiran je izgled rimskog triklinija, organiziran je program za djecu (rimske igre), te prezentirani antički zanati (keramičar, klesar, mozaičar).

Prezentirana je i rimska kuhinja te izložba začina autorice Ivane Ožanić Roguljić.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

- Izrada pozivnica, plakata i drugih popratnih promotivnih materijala za muzejske izložbene projekte i manifestacije
 - Oglašavanje - projekt Mini-Cards
 - Oglašavanje - projekt Međugorje card
 - Tiskanje i dostava promotivnih materijala TIC-u, uredima TZ- a te turističkim agencijama diljem regije
 - Tiskanje promidžbenih plakata i pozivnica za manifestaciju Rimska noć u Naroni
 - Izrada novih suvenira za muzejsku suvenirnicu (3 nova magneti, šiljilo, olovke, karta Rimsko Carstvo)
 - Zbog povećanog broja posjetitelja tiskan je deplijan na francuskom jeziku

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Prema evidenciji prodanih i gratis ulaznica, Arheološki muzej Narona je ukupno posjetilo **17 358** posjetitelja (stalni postav i povremene izložbe).

15. FINACIJE

15.1. Izvori financiranja

- RH	82,38 %
- vlastiti prihod	17,52 %

15.2. Investicije **193.808,63 kuna**